

از طرف دیگر **آزمونی غیر کلامی** است که برای جواب دادن به سوالات آن ، نقش زبان در آن حداقل ممکن باشد . در این نوع آزمون پاسخ ها از سوی آزمون شونده نوشته شده یا فعالیتی انجام می شود . آزمون هوشی مکعب های کهس نمونه این نوع آزمون هاست .

۷- آزمون های عینی در برابر آزمون های ذهنی

آزمون عینی ، آزمونی که تمام مراحل آن بر اساس یک دستورالعمل استاندارد انجام می گیرد . این دستورالعمل شامل محل اجرا ، زمان اجرا ، شیوه اجرا و به ویژه روش نمره گذاری و تفسیر آزمون است . در این نوع آزمون ها قضاوت آزمون گیرنده و نظر شخصی او در نمره گذاری بی تأثیر است یا تأثیر بسیار کمی دارد . در **آزمون های ذهنی** یا فرافکن دستورالعمل استاندارد وجود ندارد و نمره گذاری پاسخ های آزمودنی تا حدود زیادی از قضاوت شخصی آزمون گیرنده تأثیر می پذیرد . بیشتر آزمونهای روانشناختی از نوع آزمون های عینی هستند و هر نوع دخل و تصرف در دستورالعمل اجرای آنها ، نتایج آن را بی اعتبار می کند .

۸- آزمون های ملاک مرجع در برابر آزمون های گروه مرجع

از لحاظ روش تفسیر نمره های آزمون می توان آنها را به دو گروه ملاک مرجع و گروه مرجع تقسیم کرد . در **آزمونهای ملاک مرجع** عملکرد هر آزمودنی با توجه به یک ملاک مشخص و بدون توجه به عملکرد سایر افراد گروه ارزیابی می شود . آزمون های تحصیلی از نوع ملاک مرجع هستند . از طرف دیگر در **آزمون های گروه مرجع** ، عملکرد هر آزمونی با متوسط عملکرد افراد گروه مقایسه و تفسیر می شود . کنکور سراسری نمونه ای از آزمون گروه مرجع است .

هوش و اندازه گیری آن

از هوش تعاریف مختلفی شده است .

وکسلر هوش را نتیجه تأثیر دائمی و متقابل فرد با محیط تعریف می کند . او به طور خلاصه هوش را تفکر عاقلانه ، عمل منطقی و رفتار موثر در محیط تعریف می کند .

ثرندایک هوش را استعداد یادگیری و استفاده از آن در حل مسائل جدید تعریف می کند .

بینه و سیمون هوش را قابلیت عمومی درک و استدلال می دانند .

ویژگی های مهمی که در این تعریف ها وجود دارد به شرح زیر است :

- قدرت تفکر انتزاعی

- استعداد خوب تشخیص دادن ، خوب استدلال و خوب درک کردن

- توانایی فرد برای عمل ارادی و هدفمند ، تفکر منطقی و برخورد موثر با محیط .

- توانایی تقبل فعالیت هایی که صفات مشخص آنها دشواری ، پیچیدگی مهارت و ابتکار است .

در بیشتر تعریف های ارائه شده بر سه عنصر اصلی تأکید شده است :

۱- توانایی پرداختن به امور انتزاعی .

۲- توانایی حل مسائل

۳- توانایی یادگیری و سازگاری با محیط

آزمون هوش وکسلر

دیوید وکسلر روانشناس معروف آمریکایی جز روانشناسی است که بر روی آزمون های هوشی به طور گسترده فعالیت کرده است .

وکسلر هوش را گنجایش فرد برای درک و فهم و فائق شدن بر محیط اطراف خویش تعریف می‌کند. برای اندازه گیری هوش سه مقیاس برای سنین مختلف تدوین کرده است. مقیاس های هوشی وکسلر جزء پرکاربردترین آزمون های هوشی هستند و در کشور ما نیز به صورت گسترده استفاده می شوند.

از نظر وکسلر هوش یک ویژگی پیوسته است تست وکسلر در برگیرنده مجموعه ای آزمون برای ارزیابی توانایی های متفاوت است که در ترکیب آنها، گنجایش و توانایی هوش کلی را ارائه می دهد. هر سه مقیاس از دو قسمت کلامی و غیرکلامی عملی تشکیل شده اند. وکسلر اندازه گیری هوش کودکان را عاملی موثر در پیش بینی رفتار های آینده کودکان می داند. به نظر وکسلر اجرای مقیاس های هوشی می تواند درباره نقاط قوت و ضعف شناختی آزمودنی اطلاعات با ارزشی ارائه دهد. نکته مهمی که وکسلر بر آن تاکید می کند آن است که با اجرای مقیاس های هوشی می توان عملکردهای آزمودنی را در حوزه های مختلف سنجید و آنها را با عملکردهای همسالانش مقایسه کرد. به اعتقاد وکسلر آزمونگر می تواند هنگام اجرای مقیاس های هوشی درباره ویژگی های شخصی آزمودنی نظیر میزان عزت نفس، میزان اضطراب و میزان مهارت های اجتماعی وی اطلاعات جامعی را به دست آورد.

مقیاس های هوشی وکسلر

۱- نخستین مقیاس هوشی وکسلر به منظور سنجش هوش بزرگسالان :

این مقیاس در سال ۱۹۳۹ انتشار یافت. این مقیاس بعدها تجدیدنظر شد و در سال ۱۹۵۵ با عنوان مقیاس هوشی وکسلر برای بزرگسالان منتشر شد. این مقیاس برای افراد ۱۶ سال به بالا کاربرد دارد.

۲- مقیاس دوم به منزله مقیاس هوشی وکسلر برای کودکان :

این مقیاس در سال ۱۹۶۴ منتشر شد و آخرین تجدید نظر هم در سال ۱۹۹۰ در این مقیاس صورت گرفت. مقیاس هوشی وکسلر برای کودکان یک آزمون تحلیلی است که نمره گذاری آن بر حسب میزان موفقیت آزمون شونده انجام می گیرد. نمره گذاری بر اساس قانون همه یا هیچ انجام نمی گیرد، بلکه درجه موفقیت در نظر گرفته می شود.

این آزمون برای کودکان ۵-۱۵ ساله اختصاص دارد. کل مقیاس از ۱۲ خرده آزمون تشکیل شده که دو خرده آزمون آن (حافظه عددی و مازها) اختیاری است و می تواند به جای دو خرده آزمون دیگر به کار رود. این خرده آزمون ها بر حسب ویژگی های کلامی یا غیر کلامی به دو گروه تقسیم می شوند.

جدول شماره ۲-۳: خرده آزمون های کلامی و غیر کلامی مقیاس هوش بزرگسالان و کسلر	
خرده آزمون های غیر کلامی	خرده آزمون های کلامی
۱- تکمیل تصاویر	۱- اطلاعات عمومی
۲- تنظیم داستانهای تصویری	۲- ادراک عمومی
۳- مکعب ها	۳- مسائل عددی
۴- الحاق قطعات	۴- تشابهات
۵- رمز نویسی	۵- لغات
۶- ماز ها	۶- حافظه عددی

۳- مقیاس هوشی وکسلر برای دوره پیش دبستانی :

این مقیاس در سال ۱۹۶۷ و به منظور سنجش هوش کودکان ۴ تا سال ۵/۶ انتشار یافت . وکسلر سومین مقیاس هوشی خود را بر این فرض بنا نهاده است که کودک در دوره ۴ تا ۶ سالگی از خصوصیتی که از آن به هوش تعبیر می شود به طور کامل برخوردار است و می تواند آن را به شکل های گوناگون به نمایش بگذارد .

ذکر این نکته ضروری است که هدف از سنجش هوش ، فقط طبقه بندی آزمودنی ها در گروه های مختلف هوشی نیست ؛ بلکه هدف اصلی درک و آگاهی از توانایی ها و نقاط ضعف آزمودنی است . هر سه مقیاس یاد شده به صورت انفرادی اجرا می شوند و در شمار معروفترین مقیاس های هوشی مورد استفاده در جهان هستند .

محاسن آزمونهای هوش وکسلر

- ۱- داده های دقیق و روشن در خصوص کارکرد شناختی فرد با توجه به پاسخ او به خرده آزمون ها را فراهم می آورد .
- ۲- توانایی مقایسه نقاط قوت و ضعف روانی شخص با مقایسه نتایج هر خرده آزمون را دارد.
- ۳- امکان سنجش متغیرهای شخصیت با مشاهده مستقیم شخص ، مطالعه محتوای پاسخ ها ، ارزیابی اطلاعات از الگوی نمره های خرده آزمون ها را فراهم می کند .
- ۴- توانایی اندازه گیری هوش کلامی و غیر کلامی را با هم دارد .
- ۵- از وضعیت هوش افراد نیم رخ به دست می دهد .

آزمون هوش بینه

آلفرد بینه اولین کسی بود که در سال ۱۹۰۵ در فرانسه مقیاس اندازه گیری هوش را منتشر کرد و به همین دلیل او را پدر آزمون های روانی نامیده اند . این آزمون برای تمام سنین قابل اجراست و از میزان اعتبار بالایی برخوردار است .

بعد از ساخت این آزمون در فرانسه ، لوییس ترمن از دانشگاه استنفورد ، این آزمون را کمی اصلاح کرد و تغییر داد و نسخه دیگری از آن را مناسب نظام آموزشی آمریکا در سال ۱۹۱۶ طراحی و اجرا کرد . به این دلیل از این آزمون با عنوان استنفورد-بینه نام برده می شود .

این آزمون توانایی های ذهنی را در ۵ حوزه مختلف سنجیده ارزیابی می کند . برای این کار ، از ۱۰ تست استفاده می شود .